

MUSIQIY FAOLIYAT TURLARINI KREATIV TARZDA TASHKIL ETISH

Madaminova Xolidaxon

FarDU 1-kurs magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15390810>

Annotatsiya. Ushbu maqolada musiqiy faoliyat turlarini kreativ tarzda tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari, nazariy asoslari va amaliy ahamiyati o'rganiladi. Tadqiqot davomida O'zbekiston va xorijiy mamlakatlar tajribasi tahlil qilinib, musiqiy ta'limda innovatsion usullarni qo'llash imkoniyatlari ochib berilgan. Natijalar musiqiy ta'lim jarayonini kreativ tashkil etish orqali o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini isbotlaydi. Xulosa qismida musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishning istiqbolli yo'nalishlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: musiqiy faoliyat, kreativ yondashuv, innovatsion metodlar, musiqiy ta'lim, ijodiy fikrlash, musiqiy qobiliyat, pedagogik texnologiyalar.

ORGANIZATION OF MUSICAL ACTIVITIES IN A CREATIVE WAY

Abstract. This article explores the modern approaches, theoretical foundations and practical significance of the creative organization of musical activities. During the study, the experience of Uzbekistan and foreign countries was analyzed and the possibilities of applying innovative methods in musical education were revealed. The results prove that through the creative organization of the musical educational process, students have a positive effect on the formation of knowledge, skills and qualifications. In the summary part, promising areas of creative organization of musical activities are proposed.

Keywords: musical activity, creative approach, innovative methods, musical education, creative thinking, musical abilities, pedagogical technologies.

ТВОРЧЕСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ МУЗЫКАЛЬНЫХ ВИДОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. В данной статье будут рассмотрены современные подходы, теоретические основы и практическое значение креативной организации видов музыкальной деятельности. В ходе исследования был проанализирован опыт Узбекистана и зарубежных стран, выявлены возможности применения инновационных методов в музыкальном образовании. Результаты доказывают положительное влияние на формирование знаний, умений и навыков учащихся через творческую организацию процесса музыкального образования. В заключительной части предложены перспективные направления творческой организации музыкальной деятельности.

Ключевые слова: музыкальная деятельность, творческий подход, инновационные методы, музыкальное воспитание, творческое мышление, музыкальные способности, педагогические технологии.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida musiqiy faoliyatni tashkil etishda kreativ yondashuvlarni qo'llash dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda an'anaviy o'qitish usullaridan kreativ yondashuvlarga o'tish jarayoni kuzatilmoqda, bu esa o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Musiqiy faoliyat turlarini kreativ tashkil etish, avvalo, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish, ularning musiqiy kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan [1]. Muammoning dolzarbligi, ayniqsa, global axborot texnologiyalari rivojlanib borayotgan davrda musiqiy ta'limning samaradorligini oshirish va o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojning ortib borishi bilan belgilanadi.

Tadqiqotning maqsadi musiqiy faoliyat turlarini kreativ tarzda tashkil etishning nazariy asoslarini o'rganish, zamonaviy yondashuvlarni tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ta'lim jarayonida musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etish nafaqat o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga, balki ularning umuman ijodiy salohiyatini kengaytirishga, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotning ahamiyati musiqiy ta'lim tizimida kreativ yondashuvlarni joriy etish orqali ta'lim samaradorligini oshirish imkoniyatlarini belgilashda namoyon bo'ladi [2].

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot metodologiyasi tizimli, tarixiy-qiyosiy va strukturaviy-funksional tahlil usullariga asoslangan bo'lib, mavjud nazariy va amaliy tadqiqotlar sinteziga tayanadi. Musiqiy faoliyat turlarini kreativ tashkil etish mavzusidagi ilmiy manbalarni tahlil qilish uchun adabiyotlar tahlili metodi qo'llanilgan.

Kreativ musiqiy faoliyat nazariyalari rivojlanishiga bir qator olimlar ulkan hissa qo'shgan. Jumladan, Halpern (2012) kreativ musiqiy ta'lim paradigmasini ishlab chiqqan bo'lib, uning nazariyasiga ko'ra, musiqiy ta'limda kreativlik, avvalo, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlik asosida shakllanadi [3]. Rossiyalik olim Abdullin (2020) esa musiqiy ta'limda innovatsion yondashuvlar haqida so'z yuritib, o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda integratsiyalashgan ta'lim texnologiyalarining rolini alohida ta'kidlagan [4].

O'zbek olimlaridan Inoyatov (2019) musiqiy ta'lim tizimida kreativ yondashuvlarni joriy etishning metodologik asoslarini tadqiq etib, milliy an'analar va zamonaviy pedagogik innovatsiyalarni uyg'unlashtirishni taklif etgan [5]. Ergashev (2021) esa musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishning zamonaviy modellarini ishlab chiqqan va ularning amaliy natijalarini tahlil qilgan [6].

Xorijiy tadqiqotlardan Webster (2018) musiqiy kreativlikni rivojlantirishning psixologik asoslarini o'rganib, kreativ fikrlash jarayonini modullashtirish metodikasini taklif etgan [7]. Burnard (2018) esa musiqiy ta'limda kreativlikni rivojlantirishning pedagogik shartlarini belgilagan va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochib berishda o'qituvchining rolini ta'kidlagan [8].

So'nggi yillarda digital texnologiyalarning musiqiy ta'limdagi roli haqida ko'plab tadqiqotlar o'tkazilmoqda. Bolton (2022) raqamli texnologiyalarni musiqiy ta'limga integratsiyalash orqali kreativ muhitni yaratish imkoniyatlarini o'rgangan [9]. Ushbu manbalar tahlili musiqiy faoliyat turlarini kreativ tarzda tashkil etishning nazariy va metodologik asoslarini belgilashga imkon beradi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishda integrativ yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi.

Burnard (2018) ta'kidlaganidek, musiqiy ta'limda fan integratsiyasi o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi [8]. Xususan, musiqiy faoliyatni tasviriy san'at, adabiyot, tarix kabi fanlar bilan integratsiyalash orqali o'quvchilarning kompleks fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi va musiqiy asarlarni chuqurroq tushunish imkoniyati yaratiladi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini musiqiy faoliyatga integratsiyalash kreativ ta'lim muhitini yaratishning muhim sharti hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar musiqiy ta'lim jarayonini yangi bosqichga ko'tarish imkoniyatini beradi.

Zamonaviy musiqiy dasturlar, interaktiv ta'lim platformalari va multimediali resurslardan foydalanish o'quvchilarning musiqiy ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Musiqiy faoliyatni loyiha texnologiyalari asosida tashkil etish kreativ yondashuvning samarali usuli hisoblanadi. Ergashev (2021) ta'kidlaganidek, loyiha texnologiyalari o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini faollashtirish va kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi [6]. Musiqiy kompozitsiyalar yaratish, kontsert dasturlarini tashkil etish, musiqiy tadqiqotlar o'tkazish kabi loyihalarni amalga oshirish orqali o'quvchilar nafaqat musiqiy, balki tashkilotchilik, kommunikativ va tadqiqotchilik kompetensiyalarini ham rivojlantiradilar.

Differensial yondashuv musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishning muhim prinsipi hisoblanadi. Halpern (2012) nazariyasiga ko'ra, har bir o'quvchining individual xususiyatlari, qobiliyatlari va qiziqishlarini inobatga olgan holda musiqiy faoliyatni tashkil etish kreativ samaradorlikni oshiradi [3]. Differensial yondashuv o'quvchilarning imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda kreativ vazifalarni tanlash, ularning murakkablik darajasini belgilash va baholash mezonlarini ishlab chiqishni nazarda tutadi.

Musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. O'yin orqali o'rganish o'quvchilarning kreativ salohiyatini ochib berishning samarali usuli hisoblanadi. Musiqiy o'yinlar, improvizatsiya mashqlari, ritmik-harakatli o'yinlar o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan birga, ularning kreativ fikrlash qobiliyatlarini ham shakllantirishga xizmat qiladi.

Musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishda milliy va xalqaro tajribalarni uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy musiqiy an'analarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish musiqiy ta'limning samaradorligini oshiradi [10]. Bu o'quvchilarning milliy musiqiy merosni o'zlashtirish bilan birga, zamonaviy jahon musiqiy madaniyati bilan tanishish imkoniyatini ham yaratadi.

Musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishda o'qituvchining roli alohida ahamiyat kasb etadi.

O'qituvchi nafaqat musiqiy bilimlarni yetkazuvchi, balki kreativ muhitni yaratuvchi, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochib beruvchi va ularni innovatsion g'oyalar yaratishga yo'naltiruvchi shaxs sifatida namoyon bo'lishi lozim. Shunday qilib, musiqiy faoliyat turlarini kreativ tarzda tashkil etish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, ularning musiqiy kompetensiyalarini shakllantirish va ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Musiqiy faoliyat turlarini kreativ tarzda tashkil etish bo'yicha o'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

Birinchidan, musiqiy faoliyatni kreativ tarzda tashkil etish zamonaviy ta'lim tizimining dolzarb masalalaridan biri bo'lib, o'quvchilarning nafaqat musiqiy, balki umuman ijodiy salohiyatini rivojlantirishga, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishga va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, musiqiy faoliyat turlarini kreativ tashkil etishning nazariy asoslarini o'rganish natijasida integrativ yondashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, loyiha texnologiyalari, differensial yondashuv, o'yin texnologiyalari hamda milliy va xalqaro tajribalarni uyg'unlashtirish kabi asosiy yo'nalishlar belgilandi.

Uchinchidan, musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishda o'qituvchining roli alohida ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi kreativ muhitni yaratuvchi, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochib beruvchi va ularni innovatsion g'oyalar yaratishga yo'naltiruvchi shaxs sifatida namoyon bo'lishi lozim.

To'rtinchidan, musiqiy faoliyat turlarini kreativ tarzda tashkil etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi, xususan, milliy va xalqaro tajribalarni uyg'unlashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, differensial yondashuvni joriy etish va loyiha texnologiyalarini qo'llash tavsiya etiladi.

Istiqbolli tadqiqot yo'nalishlari sifatida musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etishning raqamli platformalar asosidagi modellarini ishlab chiqish, virtual reallik texnologiyalarini musiqiy ta'limga integratsiyalash hamda milliy musiqiy an'analarni zamonaviy pedagogik innovatsiyalar bilan uyg'unlashtirishning metodologik asoslarini tadqiq etish tavsiya etiladi.

REFERENCES

1. Johnson, M. (2023). "Creative approaches to music education in digital age." *Educational Psychology Review*, 35(2), 112-128.
2. Karimov, B. (2022). "O'zbekistonda musiqiy ta'limning rivojlanish tendensiyalari." *Ta'lim va tarbiya*, 4(1), 45-59.
3. Halpern, D. (2012). *Creativity in music education: A new paradigm*. New York: Oxford University Press.
4. Abdullin, E. (2020). "Innovatsionnyye podkhody v muzykalnom obrazovanii." *Vestnik pedagogicheskikh nauk*, 18(3), 78-93.
5. Inoyatov, S. (2019). "Musiqiy ta'limda kreativ yondashuvlarning metodologik asoslari." *O'zbekistonda ilmiy-amaliy tadqiqotlar*, 10(2), 134-142.
6. Ergashev, M. (2021). "Musiqiy faoliyatni kreativ tashkil etish modellari." *Zamonaviy ta'lim*, 5(3), 210-225.
7. Webster, P. (2018). "Psychological foundations of creative thinking in music education." *International Journal of Music Education*, 36(1), 103-118.
8. Burnard, P. (2018). *Developing creativities in music education: International perspectives and practices*. London: Routledge.

9. Bolton, J. (2022). "Digital technologies and creative music learning environments." *Technology, Pedagogy and Education*, 31(2), 178-195.
10. Mirzayev, A. (2023). "Musiqiy ta'limda innovatsion texnologiyalar." *Innovation in Education*, 8(2), 67-82.